

TRILOGIJA POGANŠČICA

1. del: Povest o najbolj onesnaženi jami

Preplezal in prehodil sem že mnoge jame, tudi onesnažene, vendar tako svinjsko oskrunjene, kot je jama Poganščica pri vasi Javorovica na Gorjancih, še nisem videl.

Iz jame veje oduren smrad raznovrstnih odpadkov, ki v širokem plazu izginjajo proti dnu. Vhodno brezno je kljub temu impresivno - široka vdornica z vertikalnimi stenami, ki se v globini izgublja v vabljivi temi. Odločim se za spust. Previdno se spuščam po nasipu smeti, z mano gre domačin Pavec, ki ga zanima, kaj je ostalo od zbledelih podob nekdanj čistih jame. V soju karbidke prestopiva v temo. Jamski prostor dobiva nove razsežnosti, a groza - smetišče sega vse do dna, do zasiganih belih sten, ki nemočno izginjajo pod kužnim plazom. Pogled je zares strašljiv: kupi odpadkov in nemoč silovite narave, ki se je izpela v tisočih kristalnih zasiganih sten....

Prava kalvarija jame se je začela v sedemdesetih letih, ko je Poganščica postala lokalno smetišče. Ocenjujem, da je danes že do dobre četrtine zasuta z odpadki. V smeteh je utonilo edino brezno na Gorjancih, kjer sicer prevladujejo dolomitne kamnine. Tu okoli Javorovice so apnenci bolj izraziti, pa tudi domačini zatrjujejo, da je pod vasjo vse votlo.

Z zasuto jamo odhaja tudi njena skrivnostna prazgodovinska preteklost, ki jo na nek način izdaja ime samo: Poganščica, tudi Poganšca (pogan = ajd), saj bo ostala za vedno zakopana pod tonami odpadkov.

2. del: Gorjanski vrag iz Poganščice

Ali še kdo verjame v bajke? Novi časi so jih pokopali, ljudje so nanje pozabili... In vendar nekateri še vedo povedati, da se v strahotnem prepadu Poganščici skriva Gorjanski vrag, ki pred nesrečo, kadar grozi vasi, tuli in stoče, da se od strahu pokrižavajo ubogi Podgorci. Zdaj ga že dolgo vrsto let ni bilo čuti in Javorovčanom se ne godi slabo, pravijo. Meni pa se vse bolj zdi, da je hudobec iz Poganščice dobro navlekel in zapeljal Podgorce, ki so z odpadki okrasili njegovo domovanje...sedaj pa se nam hudoba reži iz Poganščice in vseh onesnaženih jam.

3. del: Poziv inšpekcijski službi

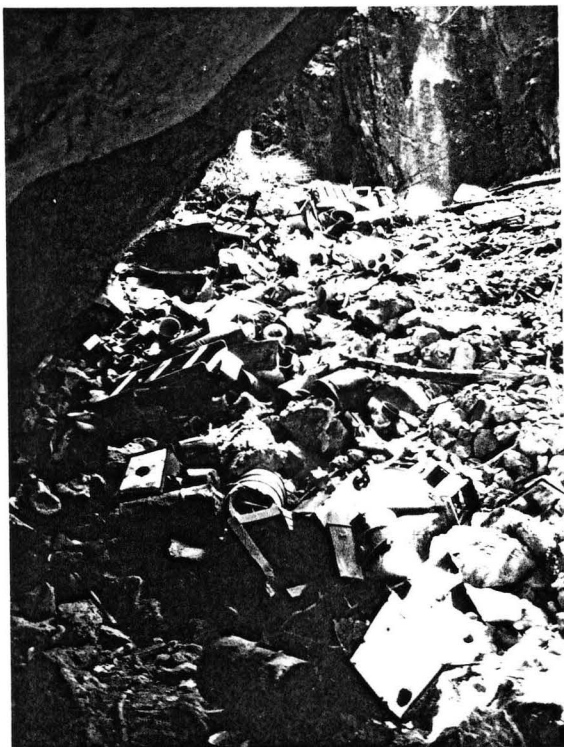
Z obiski jam v zadnjem času jamarji potrjujemo stopnjevanje onesnaženosti posameznih objektov, njihovo rastoče število in tragično izginevanje. Ob vsej katastrofi ostajamo le nemočni opazovalci tragičnega pokončevanja jam, ki odhajajo iz naših katastrof kot žrtve potrošniške evforije, lažne ekološke zavesti, nerazvite komunalne službe in prekratke roke neučinkovite in gluhe inšpekcije.

Zaradi nevzdržnega stanja zahtevamo, da inšpekcijske službe nemudoma reagirajo v primeru naslednjih najbolj ogroženih jam na Dolenjskem in Beli krajini:

- Poganščica: lokalno smetišče pri vasi Javorovica, Novo mesto;
- Kevder: lokalno smetišče pri vasi Verdun, Novo mesto;
- Malikovec: lokalno smetišče pri Semiču, Crnomelj;
- Kipina jama: lokalno smetišče pri Bojanji vasi, Metlika;
- vrtača pri Risanici: lokalno smetišče pri vasi Jezero, Trebnje.

Seveda jamarji opozarjamo na pereč problem že vrsto let. Tako smo leta 1986 na pobudo JZS pripravili kataster onesnaženih jam in jih posredovali republiškemu urbanističnemu inšpektorju, ki bi moral glede na sklep IS RS ustrezno reagirati, vendar se ni prav nič premaknilo na bolje. In upam si trditi, da je tudi pričujoča prijava samo še en glas vpijočih, ki ga v pravni in demokratični državi nihče ne bo niti slišal niti uslišal.

Andrej HUDOKLIN

Kaj je tega treba bilo? (foto: A. Hudoklin)